

Dat er nu zeven miljoen woningen staan, had niemand zich rond 1900 kunnen voorstellen

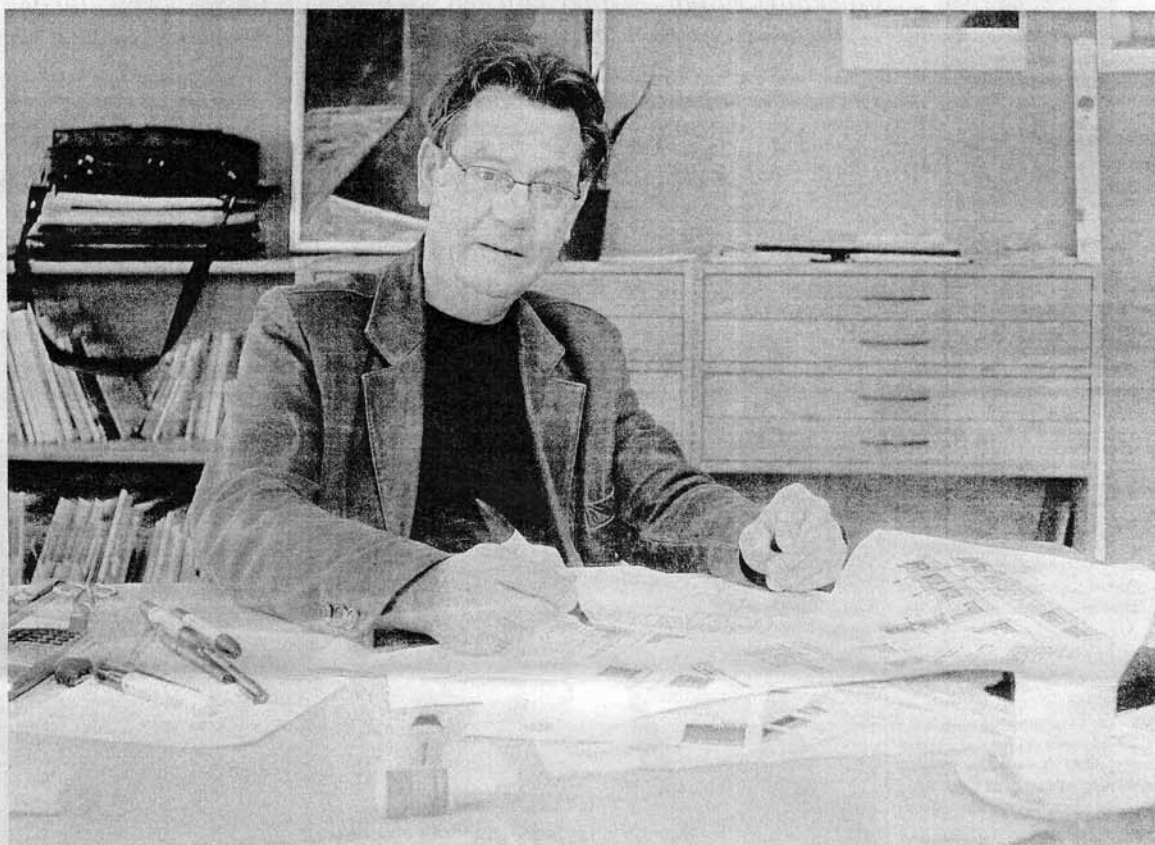
‘Hier moeten we het mee doen’

Martin Liebrechts, architect en directeur van BouwhulpGroep in Eindhoven, pleit voor renovatie op maat. Maar daarvoor is in zijn ogen eerst nog veel kennisontwikkeling nodig over de bestaande woningvoorraad en renovatietechnieken.

De kwalitatieve woningnood is dermate groot dat er nodig iets aan gedaan moet worden. Maar om structureel iets te kunnen veranderen, is het van het grootste belang dat we eerst kennis hebben van wat de woningvoorraad precies te bieden heeft. Dat bepleit Martin Liebrechts van architecten- en adviesbureau BouwhulpGroep. "Nederland telt zeven miljoen woningen. Dat is de bestaande woningvoorraad. Wat nieuwbouw betreft, komt er elk jaar netto 1 procent bij. Een druppel op een gloeiende plaat. Daarnaast wordt er 0,25 procent van de voorraad gesloopt. Dat zijn echt niet de hoeveelheden waar je een structurele oplossing voor het kwalitatieve tekort mee aandraagt. Die zeven miljoen woningen, daar moeten we het mee doen. Maar dan moet je wel de technieken hebben om ze op de juiste manier te renoveren. Renoveren kan op zoveel manieren, het zit ergens tussen een kozijntje schilderen of totale nieuwbouw in. Er wordt momenteel veel te weinig over renovatie nagedacht."

KENNISONTWIKKELING

BouwhulpGroep is dan ook een architectenbureau dat zich inzet voor de ontwikkeling van de kennis over de bestaande stedenbouw. Liebrechts: "De systematische kennisontwikkeling over onze voorraad is momenteel te gering. Natuurlijk, er worden heus incidenteel wel experimenten gedaan om kennis te verkrijgen, maar dat is inderdaad slechts incidenteel. Daar verkrijgt je geen structurele kennis mee. Ik hamer er zo op, omdat je moet weten wat je hebt voordat je veranderingen kunt aanbrengen tegen gunstige kosten-kwaliteitverhoudingen. De bestaande voorraad heeft veel potentie, maar de aanpak wordt bepaald door de conjuncturele schommelingen en de belangstelling van het moment. In het verleden was

Architect Martin Liebrechts: "We moeten af van het kortetermijndenken".

alleen bijhouden de vraag. Dat er nu zeven miljoen woningen staan, had niemand zich rond 1900 kunnen voorstellen. Tegenwoordig willen mensen meer ruimte, meer comfort. Als je geen technieken ontwikkelt om te kijken wat je nu precies als woningvoorraad hebt en zo flexibeler kunt inspelen op de vraag van het moment, blijf je achter de feiten aanlopen. De woningvoorraad bijhouden wordt dan vergelijkbaar met het besturen van een grote tanker die op koers ligt,

en waar je maar moet hopen dat de koers die hij aanhoudt goed is, want zelf kun je er niets meer aan veranderen. We moeten af van het kortetermijndenken. Dat is nog te veel de leidraad in de woningbouw."

VERANDERING

Toch klinken deze woorden een stuk strenger dan Liebrechts ze in werkelijkheid bedoelt. "Er is absoluut een verandering gaande. We moeten ook wel, maar je merkt dat

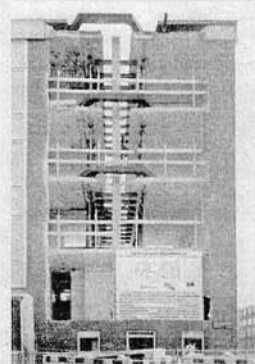
er veel aandacht is voor het kwalitatieve tekort aan woningen. Dat had er vijf jaar geleden al moeten zijn, maar de processen in het woningbouwbeleid gaan op alle terreinen uitermate traag. Het gaat dan ook om een complex maatschappelijk spel, met veel spelers en belangen. Kijk, ik ben geen zending. Ik houd gewoon van mijn werk en ben er enthousiast over. Maar volgens mij krijgen de theorieën die wij met BouwhulpGroep prediken langzaam maar wel steeds meer gehoor. De woningvoorraad wordt elk jaar een jaartje ouder, elk jaar is renoveren duurder. We moeten dus wel."

anderen. De hele maatschappij raakt steeds meer gericht op maatwerk. Momenteel wordt er nog zeer traditioneel gerenoveerd, maar in de toekomst zal er steeds meer van maatwerk op woningniveau gebruik worden gemaakt. Tegenwoordig kun je bijvoorbeeld al variëren als je in een project een trap wilt hebben. Die kan zo op maat gemaakt worden. Daar gaan we met renoveren sowieso heen. "In mijn ogen is er nog verschrikkelijk veel te ontwikkelen op het gebied van renovatie. En dat moet ook gebeuren, want anders hebben we straks een technisch en maatschappelijk probleem." Toch vindt

‘De Flexibele Woning’

De afweging tussen sloop en nieuwbouw wordt steeds belangrijker. Een project waarbij werd gekozen voor renovatie was De Flexibele Doorbraak. De BouwhulpGroep uit Eindhoven leverde een bijdrage in argumentatie en uitvoering. In dit project ging het om na oorlogse portieketageflats die moesten worden gerenoveerd. Minpunten van renovatie waren dat de woningen sleets, te klein, slecht geïsoleerd, te gehorig, ouderwets ingedeeld en ga zo maar door waren. Maar met de ideeën die ten grondslag liggen aan De Flexibele Doorbraak konden deze minpunten

juist worden gebruikt om te renoveren. Dit werd bewerkstelligd door een dragende wand van de portiekflat te verwijderen en te vervangen door een stalen portaal, zodat de woning meer indelingsmogelijkheden krijgt. Daardoor werden de woningen ineens ruim, vrij indeelbaar en voldeden ze isolatietechnisch en qua gehorigheid aan de eigentijdse criteria, zodat deze grote voorraad portiekflats dankzij renovatie op basis van industrieel flexibel en demontabel bouwen een aanzienlijke bijdrage kan leveren aan de stedelijke vernieuwing. (PW)

"In de bouw wordt nog in projecten gedacht in plaats van in producten"

Toch snapt Liebrechts waarom de aandacht voor renovatie nog erg achterblijft. "In de bouw wordt nog te veel in projecten gedacht in plaats van in producten. Logisch ook. Bij renovatieprojecten worden hele groepen woningen tegelijk aangepakt, simpelweg omdat dat het goedkoopst is. Ook dat zal ver-

Liebrechts zichzelf geen echte doemdenker. "Ik ben ervan overtuigd dat we nooit met onoplosbare problemen komen te zitten. Het komt allemaal heus wel goed. Maar dat wil niet zeggen dat je stil moet zitten. Die ontwikkeling van kennis vind ik buitengewoon belangrijk." (PW)